

Delavec izhaja vsak petek z datumom naslednjega dne. — Naročnina za celo leto K 5-20, za pol leta K 2-60, za četrt leta K 1-30. Posamezna številka 10 vin. Naročnina za Nemčijo za celo leto 5 mark, za Ameriko 2 dolarja. Pošiljatve na uredništvo in upravnništvo: Ljubljana, Ilirska ulica št. 22, prvo nadstropje.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. — Inserati z enostopnimi petimi vrsticami se zaračunavajo in sicer: pri enkratni objavi po 18 vin., pri trikratni po 16 vin., pri šestkratni po 14 vin., pri celoletnih objavah po 12 vin. za vsakokr. — Za razne izjave itd. stane peti vrstica 24 vin. — Reklam. so poštn. ine proste. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

In vendar je mogoče!

Jako različna mnenja imamo glede uvedbe in umestnosti najvišjih cen za meso in tolšče. Nekateri menijo, da bi se z njimi odpravile gorostasne cene in dosegle polagoma znosne in končno nespremenljive cene, da bi se torej odpravilo pretirano oderuštvo, kakor se je to zgodilo pri žitu, moki in kruhu. Drugi se pa boje, da bi producenti ne hoteli pošiljati blaga na trg, kar bi povzročilo naravnost tržno katastrofo, ki bi razmere le še poslabšalo. Odredbe nemške državne vlade so to vprašanje končno rešile: Najvišje cene so tudi za to blago izvedljive in vplivajo hitro in ugodno.

V Nemčiji so se cene za meso in tolšče mnogo pozneje brezmerno podražile kakor pri nas. Ko so se začele cene le silno dvigati, je jelo vse nemško časopisje, konservativno, nacionalno, liberalno in klerikalno vneto ugovarjati temu, češ da se ogrožajo slavni čini ob meji, če se otežuje preskrba v notranji deželi, kar se nikakor ne more opravičevati s pomanjkanjem blaga, marveč izvira le iz sebičnosti interesentov. To mnenje v časopisju je zadoščalo, da je vlada odločno posegla vmes — pa nikakor še ne dovolj odločno po javnem mnenju v Nemčiji. Najprej so se uvedli dnevi, o katerih se ne sme jesti meso, dnevi o katerih se sme jesti le meso nemastnih prašičev in dnevi, o katerih se svinjsko meso sploh ne sme uživati. S tem se je omejilo povpraševanje ter dala prilika, da je ostal košček mesa tuptam tudi za neimovite sloje. Nato je uvedel državni svet najvišje cene za svinjino, ki so bile precej nižje nego takratne tržne cene, kar je takoj občutljivo vplivalo na kupčijo. Noben pomislek ni oviral zvezni svet, cene v Berlinu so takoj padle pri svinjini za trideset odstotkov.

Naredba zveznega sveta stopnuje cene po gospodarskih razmerah posameznih pokrajin. Pri prašičih za zakolj iznaša cena za 50 kil žive teže na skrajnem izhodu (Königsberg) do najskrajnejšega zahoda (Metz) od 90 do 100 mark (po sedanjem kurzu 129 do 158 kron), pri pitanih prašičih, ki so težji nego 80 ne pa nad 100 kil. Pri srednjem blagu (60 do 80 kil teže) iznaša cena 75 do 95 mark (108 do 136 K), pri nemastnih 60 do 80 mark (86 do 118 kron). Popolnoma izpitani prašiči od 100 do 126 kil so dražji 10, nad 120 kil po 20 odstotkov.

Da se pa blago ne odteguje trgu, odreja naredba, da se morajo prašiči, ki se ne prodajo na trgu do zadnjega trenutka, prodati na zahtevo dotični občini, v kateri je sejem ali trg, pet mark ceneje.

Ko je izšla ta naredba, je takoj vedel v Nemčiji vsak kmetovalec, koliko največ so vredni njegovi prašiči in da ne more dobiti zanje nikjer več. To je odpravilo marsikomu skrb, če ni morda prodal svojega blaga prepoceni in kje bi ga utegnil prodati dražje. Saj se žaloste nekateri mnogo bolj nad izgubo ene marke, nego nad vsemi sedmimi glavnimi grehi! Kako veliko dobroto je torej storil zvezni svet,

da je take ljudi za celo leto oprostil težke vesti!

Prodajanje mesa je pa urejeno tako: Pri prodaji konsumentom sme se zvišati cena sveži svinjini za 140 odstotkov, sirovi tolšči (loju in špehu) 180 odstotkov najvišje cene za živo težo srednjega blaga v kraju. Dežele in občine smejo ustanoviti tudi nižje odstotke, višje pa ne. Razlika z našo naredbo glede krompirja obstoji v tem, da se tam smejo izjemoma določati le nižje cene nego najvišje. Veletržci, predelovalci (mesarji in prekajevalci) in prodajalci imajo torej mejo med 40 in 80 odstotki za svoje dobičke in delo. Konkurenca je mogoča, toda le potom nižjih cen. Najvišje cene ne poznajo nobene izjeme za draženje.

Ta naredba, ki dopolnjuje ono glede brezmesnih dni, je stopila v veljavo dne 12. novembra. Dasi še ni bila v veljavi, je vendar že silno vplival vnaprej. Na sobotnem živinskem trgu so v Berlinu že silno padle cene prašičem. Mesarji in prekajevalci, ki bodo prodajali svoje blago deloma po 12. novembru, sploh niso hoteli več plačevati; prodajalci so pa uvideli, da bo zanje pozneje še neugodnejša kupčija, in so zaraditega radi prodajali na trg prignane prašiče mnogo ceneje. Dočim je veljalo 50 kil žive teže le tri dni prej za tri posamezne vrste 140 do 148 mark, 125 do 140 in 110 do 130 mark, so iznašale cene v soboto le 95 do 110, 85 do 105 in 70 do 90 mark. Od srede do sobote so torej padle cene povprečno za 40 mark.

Ta dejstva nam dokazujejo, da je pomoč mogoča, in da tudi hitro vpliva. Treba je torej samo primernih ukrepov!

Pri nas je to seve nekoliko težavnejše, ker avstro-ogrska monarhija ni enotno gospodarsko ozemlje, ki nima skupnega gospodarskega urada, kakor ga ima Nemčija v svojem zveznem svetu. Monarhija obstoji iz dveh držav, Nemčija iz kakih petindvajset držav, ki imajo zvezno vlado, ki jo je Bismarck imenoval zvezni svet. Avstrijska in ogrska vlada se pa morata od slučaja do slučaja pogoditi za skupne interese. Samo ena država ne more pri nas uvesti najvišjih cen za živino, meso in tolšče, ker bi se potem utegnulo blago izvažati v ono polovico monarhije, ki nima najvišjih cen; v tej državni polovici pa bi nastalo veliko pomanjkanje. Vlada je že naznanila, da se sklene v tem oziru pogodba med obema vladama in v državnem interesu in najnujnejšem interesu prebivalstva je, da se čimprej uresniči.

Sedaj imamo tudi zgled in merilo za cene! Izvažanje prašičev iz Ogrske v Nemčijo je bila pri zadnjem sklepanju trgovskih pogodb izmed najvažnejših koncesij, s katero je avstrijska industrija mnogo žrtvovala — a nihče ne mara ovirati izvoza iz Ogrske v Nemčijo, zaraditega naj se določijo najvišje cene po berlinskih najvišjih cenah, odštevši vozne stroške za Budapešto in Dunaj.

Verojetno je, da bo zaradi takih odredb nekaj časa trg slabo obiskovan z blagom, in če taka pogodba le ni mogoča, potem naj se uvedejo pri nas take cene,

ki bodo enake berlinskim, odštevši vozino. Ker Ogri nimajo drugega trga kakor Nemčijo in Avstrijo, bodo začeli itak uvažati svoje blago prav kmalu. Podobni ukrepi, ki jih vlada pripravlja, se morajo izvesti, ker so nastale razmere že neznosne.

Nujne ljudske zahteve.

Velike napore in skrajna požrtvovalnost prinašajo avstrijski narodi v sedanjih svetovni vojni, da se pribori staro mesto svetovnemu gospodarstvu, za katero se danes ne more drugače priboriti odločitev kakor z orožjem. Voja traja že šestnajsti mesec, skoro vsak mesec se pohujša ljutost vojne, vsak mesec pa se veča tudi žrtvovanje množic. Zaupniki nemške socialne demokracije so se na Dunaju glede na svojo dolžnost posvetovali o delavskih razmerah in sklenili intervenirati pri ministrskem predsedniku, pri ministru za notranje stvari in vojnem ministru ter predložiti svoje nasvete, ki so pripravi, da pospešijo zadostno hranjenje prebivalstva, mu ohranijo delovno moč kakor tudi v interesu bodočnosti ljudstva sploh, zlasti, ker delavstvo opravlja takorekoč največ vojno delo ob izrednem naporu in dolgotrajnem delovnem času domala v vseh industrijah.

Glavno vprašanje, o katerem so se posvetovali, je bilo glede živil. Strankino vodstvo je šlo k vojnemu ministru, ker je hotelo s tem posvedočiti važnost preskrbe v notranji deželi, in ker se dajo nekateri želje izvesti le sporazumno z avstrijsko in ogrsko vlado.

Deputacija je bila v torek dne 2. t. m. pri ministrskem predsedniku in ministru za notranje stvari, v sredo dne 3. t. m. pa pri vojnem ministru. V deputaciji so bili poslanca Seitz in Renner, Lindner, Abram, Seliger, Eldersch in za ženko organizacijo Popp.

Deputacija je pojasnila razmere delavstva v industrijskih krajih. V agrarnih pokrajinah zadržujejo krompir. Vse kaže, da ga bo treba rekvirirati. Urgirala je pogodbo med avstrijsko in ogrsko vlado glede cen mesa in masti ter dobavo gotove množine tega blaga iz Ogrske. Končno je še enkrat naglašala, da so določene množine kruha za nekatere delavce premajhne ter zahtevala zvišanje preskrbnine.

Ministrski predsednik in minister za notranje stvari sta sprejela predloge na znanje in obljubila, da se zlasti glede krompirja ukrenejo temeljite odredbe.

Vojnemu ministru je deputacija znova predložila pritožbe glede delovnega razmerja delavcev pri utrdbah, izrekla željo, da se da o božiču tem delavcem dopust, in da se končno ustanovi pritožno mesto za delavce v vojni industriji. Minister je obljubil, da bo nasvetovane predloge preštudiral. Božične dopuste dobe delavci kolikor bo mogoče, in ustanovitev pritožnih mest se nemudoma izvede.

Glede preskrbe z živili ima vojno ministrstvo največ vpliva. Zato meni depu-

tacija, da se v področju vojnega ministrstva najlažje da doseči, da skleneta obe vladi pogodbo, po kateri dobavi ogrska vlada določeno množino živine, mesa in masti, ter moke za to državno polovico. Kolikor mogoče, naj se dovoli uvoz žita iz Rumunije čez Bukovino in po Donavi in orientiski železnici iz Rumunije v Bulgarijo in Turčijo.

Voini minister je izjavil, da nekatere teh stvari ne spadajo v njegovo področje; vse bo pa storil, kar bo mogel, da se stanje prebivalstva čimbolj olajša.

Zadružništvo in svetovna vojna.

Zveza švicarskih konsumnih zadrug je zborovala pred kratkim v Lozani. Zbor delegatov je s krasnimi besedami otvoril član nadzorstva Huber. Dejal je med drugim:

Kot zadružniki smo pobijali ta gospodarski red in z njim tudi vojno. Vemo, da prinese narodom mir le nova zadružna organizacija gospodarstva, ker bo zgrajena na solidarnosti in demokraciji, ker bo nadomestila boj vseh zoper vse s sodelovanjem vseh za skupne cilje.

Posebnost našega hrepenenja po miru je, da se združuje z znanjem v potu, ki vodi do miru, in z voljo, hoditi po tem potu ramo ob rami z zadružniki vseh dežel in jezikov.

Že vse predolgo opostošuje vojna ne le mesta in dežele, temveč tudi duše. Kar vidimo in kar slišimo, je vojna in poveljevanje vojne. To moramo spreobrniti. Naše sodelovanje pri tem je naša pravica, je naša dolžnost.

Zadružništvo je vera v to, da se ureniči, kar se zdi nemogoče. Če opustimo to vero, smo izgubili najboljše v našem gibanju. Ali je bilo še kaj bolj nemogočega in brezuspešnega, kakor če se je združila četica najrevnejših, ki so s svojimi smešno majhnimi silami znanja in denarja začeli boj kot zadružniki proti vsemogočnosti kapitala? In, ali niso narasle te četice v velika društva in mogočne zveze? Ali se niso izpremenile njihove temne, ostre prodajalne v moderna skladišča in vzorne tovarne, in bile tako močna obramba gospodarsko slabejših proti nepremagljivemu kapitalu? Stokrat in tisočkrat se je to ponavljalo po vsem svetu, kjer so se združili zadružniki, neomajni v veri. In ponovilo se bo in ponoviti se mora še tisočkrat in milijonkrat. Pravtako kakor oblede najpogumnejše sanje prvih zadružnikov pred našimi današnjimi uspehi, pravtako bodo prežareli uspehi teh, ki pridejo za nami, naše sanje.

V tej gotovosti živimo zadružniki, v tej gotovosti postavljamo zadruzi cilj, da doseže jutri to, kar danes ni mogoče! Ta cilj obsega tudi mir med narodi, ne kot prazne sanje, temveč kot požrtvovalno, neumorno delo na polju zadružništva. K temu delu kličemo vse zadružnike in ljudi s čutečim srcem, da delajo z vso močjo in neutrudljivo, združeni v enakem stremljenju in v enaki neomajni veri, da nas vodi zadruga v kraljestvo pravičnosti, svobode in miru...«

Delavske nezgodne zavarovalnice l. 1913.

Leta 1910 se je jelo izboljšavati denarno stanje sedmih teritorialnih delavskih zavarovalnic zoper nezgode. Tudi za leto 1913 izkazujejo vse zavarovalnice prebitke, ki iznašajo skupno 17.313.223 K. Knjižni deficit je iznašal konec leta 1909

že 74 milijonov kron, sedaj pa iznaša le še 49 milijonov kron. V štirih letih se je torej zmanjšal primanjkljaj okoli 25 milijonov kron. Leto 1914 bo imelo najbrže zopet prebitek, zlasti, ker je število nezgod manjše; pričakovati je torej, da se v kakih desetih letih pokrije ves primanjkljaj. Največ pokritja sta dosegli nezgodni zavarovalnici za Češko in Spodnjo Avstrijo. Češka je imela leta 1909 nad 40 milijonov deficita, leta 1913 pa le še 21 milijonov, zavarovalnica na Dunaju pa je imela konec leta 1910 nad 32 milijonov, konec leta 1913 pa še 27 milijonov. Sedaj ga utegne imeti le okoli 20 milijonov K.

Izboljšanje denarnega stanja pri zavarovalnicah se je doseglo s strožjo kontrolo obratov in pa tudi ponesrečencev, ki dobivajo rente. Pri obratih olajšujejo kontrolo mezdne liste, ki so se uvedle z zakonom z dne 8. februarja 1909, pri delavcih pa s pogostejimi preiskavami. Ponesrečenci morajo večkrat k zdravniškim preiskavam, da se dožene, v koliko se je ponesrečenec prilagodil posledicam nezgode, da se jim potem odmerjajo rente glede prilagodenja po zopet pridobljeni pridobitni zmožnosti. Prilagodenje se časih konstatira tudi pri takih ponesrečenecih, ki so izgubili en prst ali tudi več. Ker zavarovalnice ugodno prospevajo, bi bilo le umestno, da bi se rente ne trgale s tako vnemo. Ponovno nadlegovanje ponesrečencev, ki se na posledice nezgod nikdar ne morejo navaditi, je napaka, ki je že povzročila mnogo zla.

Svetovna vojna.

Tretja soška bitka je trajala domala nepretrgoma tri tedne.

O tretji soški bitki se strinjajo poročila vseh vojnih poročevalcev, da je doseglo delo italijanske artiljerije višek v sedanji svetovni vojni sploh. Posebno v goriškem odseku je streljala ne samo v nezasiženih množinah, marveč tudi točno, ker je imela tekom petih mesecev dovolj prilike, da se je natančno zastrelila na vsako posamezno točko. Pa tudi naša artiljerija je v polni meri storila svojo dolžnost ter je posebno v 50urnem (19. do 21. oktobra) dvoboju za goriško predmostje prisilila več italijanskih baterij, da so trajno ali vsaj začasno utihnile. Ob italijanskem pehotnem napadu 1. novembra je naša artiljerija vzela pod ogenj cele italijanske naskakovalne kolone, tako da so imeli Lahi naravnost strašne izgube, ki se z našimi niti oddaleč primerjati ne dajo. Grozno delo so opravili med Italijani tudi naši bajoneti, in to zlasti ob protinapadu na začasno izgubljene podgorske strelske jarke dne 28. oktobra. Kar je pri tej priliki z begom ušlo bajonetu, so pokosile strojne puške.

Ljutost boja na soški fronti se je sedaj nekoliko poglobila, opaziti je, da Italijanom zmanjkuje municije, da jim od strahovitih naporov primanjkuje sape, čemur se seveda ni prav nič čuditi. Vendar so naši častniki mnenja, da je to oddihanje sovražnika samo začasno in da bo, kakor hitro zopet zbere svoje moči, navalil in se boril do popolne onemoglosti. Iz vseh povelj in beležk, ki se najdejo pri mrtvih ali ujetih italijanskih častnikih, izhaja, da je italijansko vojno vodstvo topot odločeno iti do skrajnosti, ne oziraje se na nikake žrtve, samo da prodre na katerikoli točki. V vseh poveljih se apelira na čast in hrabrost častnikov in moštva, da opravičijo zaupanje, katero goji ljudstvo vanje ter pribore zmago za vsako ceno.

Na Tirolskem so obstreljavali Italijani te dni Rivo ob Gardskem jezeru. Sicer pa na vsej fronti ni nobenih važnejših

dogodkov. Italijani so upehani in se bodo najbrže nekoliko odpočili.

*

Srbija se bliža svoji usodi. Avstrijske, nemške in bulgarske armade prodirajo od treh strani v Srbijo ter se bolj in bolj bližajo druga drugi in ne bo več dolgo, ko se približajo zadnji obrambni srbski poziciji, Kosovemu polju, ki ga tako milo opevajo srbske junaške pesmi, in Sandžaku.

Od severa prihajajo iz smeri Ivanjica, Kraljevo, Kruševac avstrijske in nemške kolone, na izhodu pa so se Bulgari polastili Leskovca in izliva Toplice v Moravo, odkoder vodi cesta čez Prokuplje naravnost v Prištino. Vojaški strokovnjaki pravijo, da ni izključeno, da postane Kosovo drugič katastrofalnega pomena za Srbe. Srbska armada se umika vedno hitreje in le njeni zadnji voji skušajo zadržati prodiranje zavezniških sil. Ruski listi pravijo, da more le nagli umik rešiti srbske čete, ker bi sicer za cele dele armade nastala nevarnost, da bodo ujeti. Izgube srbske artiljerije so posebno velike: izgubila je že četrtno svojih topov.

Kakor je izvedel »B. T.«, znaša skupno število ujetnikov v Srbiji okoli 40.000 mož. Topov je bilo vpljenjenih 340, 260 jih je vplenila armadna skupina Mackensenova, 80 Bulgari. Povrh tega je vpljenjenih nad 100.000 pušk, številne strojne puške, 15 metalcev min, žarometi, okopni in železniški material, sanitetne naprave, trenski parki in zaloge municije v velikih množinah.

Srbi se vedno umikajo. Težko je reči, kam se menijo podati. V Macedoniji stoji nad 60.000 Bulgarov, ki so porazili Francoze in Angleže, pot v Albanijo jim tudi kmalu pretrgajo, ali pa proti Sandžaku, da se zatečejo v Črno goro. To pot jim še utegne zapreti Gallwitzova armada, ki hitro prodira v dolini Morave.

Obupnega položaja srbske vojske ne more nihče več izpremeniti, tudi ne čete, ki jih izkrcujejo Francozi in Angleži.

Nekoliko pozornost vzbuja vest, da pride kot vrhovni poveljnik ali v ozemlje Sredozemskega morja sploh ali pa na Balkan lord Kitchener. Kaj bo opravil tam, to pokaže bodočnost prav kmalu. Drugi pa pravijo, da Kitchener ni dobil nobene važne misije, marveč, da so ga le odstranili, v vojnem uradu v Londonu, ker niso zadovoljni z njim.

Bulgari so zasedli poleg Niša tudi Aleksinac, Vlasotince in Leskovac. V Macedoniji so zasedli mesto Tetovo. V Nišu so napravili silno velik vojni plen. Do sedaj so ugotovili 42 topov, tisoče pušk, municije, 700 vagonov, sanitetnega materiala, obleke, šotorov in 500 sesalk za vodo ter strojnih pušk.

Boji se vrše tudi med avstrijskimi in črnogorskimi četami.

Grčija in Rumunija vztrajata. Na Grškem so dobili novega ministrskega predsednika, ki je pa tudi nevtralist, kakor je bil Zaimis.

Iz Sofije poročajo, da sta se Grška in Bulgarija že sporazumeli. Bulgarija nima nič proti temu, ako se Grška razširi v Albaniji, Solun ne tvori nikake sporne točke. Med obema državama je mogoča ozka gospodarska zveza.

Listi poročajo, da zbira Rusija veliko vojsko za Balkan, ki naj bi šla nad Bulgarijo skozi Rumunijo. Vest je pa jako neverojetna.

*

Na ruskem in francoskem bojišču ni posebnih dogodkov. Dvinsk in Riga ste še vedno zavojevani točki. V Besarabiji se pa vrše hujši artiljerijski boji. Tam baje zbira Rusija tudi večjo vojsko.

Domači pregled.

O aprovizaciji. Mnogo naredb, uredb in ustanov je uvedenih in izdanih v prilog aprovizacije. Da, celo stroge naredbe, stroge kazni so to, iz katerih odseva res stremenje, čim ugodnejše preskrbe prebivalstva z živlenskimi potrebščinami. Kljub temu pa narašča draginja, nedostaja blaga in tisoč in tisoč izgovorov imajo razni producenti in prekupci, tisoč in tisoč ovinkov in zvijač najdejo špekulanti, da polnijo svoje mošnjičke. Toda to še ni vse. V službo oderuhov se postavljajo nekatere političke struje in interesentske organizacije, ki tudi v sedanjih razmerah ne poznajo drugega kakor — denar, dobiček. Zgodovina sedanje aprovizacije je dokazala, da ima dovoljen uspeh le prisilna dolžnost pri večini trgovcev in producentov. Toda vojne bo enkrat konec. In kaj tedaj? Po vojni se bo izkoriščanje za nekaj časa še povečalo, zlasti, če bi sedaj veljavne naredbe bile takoj po vojni odpravljene. Gospodarske organizacije podjetnikov se pripravljajo že sedaj na delovanje po vojni, imajo precej svobode in denarno moč, ki v marsičem silno vpliva na razvoj dogodkov. Po vojni bo imelo tudi delavstvo več svobode, in več poguma bo moralo imeti, da izvrši tiste naloge, ki ga čakajo. Delavstvo se pa sme zanašati le na svoj vpliv, na svojo moč, ki mu jo daje dobra politička, strokovna in gospodarska organizacija.

Ljubljanske mlekarice. V Ljubljano vozijo mleko iz okolice. Občinski svet ljubljanski je bil mnenja, da je ta sistem najbolj primeren za Ljubljano. Sedaj se pa pokazuje, da se okoličani puntajo. Že danes lahko trdimo, da skoro polovica ljubljanskega prebivalstva ne bo dobivalo več mleka. Nekaj je vzrok pomanjkanje molznih krav, nekaj pa — boljša kupčija. Nekaj bo morala ukreniti ljubljanska občina.

Čudno! Prašiče koljejo, pa ni dobiti ne špeha, ne masti. Celo one masti ni dobiti, ki so jo napravili še od prašičev prejšnje maksimalne cene. Vojaški erar je pobral le določeno število prašičev, izvoza, kakor druga leta, ni, pa le vsega nedostaja. Kam neki to gre? Po nekaterih krajih je oblast zapovedala, da se mora z blagom na trg in kdor ni hotel, so mu vse zaplenili. Tudi v Ljubljani bi se dobilo brezdvomno še precej masti. Le poiskati bi se jo moralo, kajti nekaterim ljudem ne gre v glavo, zakaj bi v času vojske ne smeli konzumentov popolnoma sleči. Tukaj so jalovi vsi izgovori in »dokazi« in ne bode kazalo drugega, kakor seči po brezobzirnih sredstvih.

Povišanje doklade na davek od žganja. Dne 9. t. m. je izšla nova cesarska naredba, s katero je doklada na davek od žganja zvišana za dalnjih 40 vinarjev pri litru alkohola. Obdačenje znaša sedaj skupaj pri litru alkohola 2 K oziroma za ekskontingent 2 K 20 vin. Obenem je izšla 9. t. m. ministrska naredba, o ustanovitvi centrale za špirit in o določitvi najvišjih cen za denaturirani špirit.

Obsojena vohuna. S pravomočno sodbo c. kr. domobranskega sodišča petega armadnega etapnega poveljstva je bil trgovec Franjo Petrič obsojen na smrt na večalih zaradi zločina ogleduštva v smislu § 321. vojnega kazenskega zakona, kazni pa se je v smislu § 416 : 5 V. k. p. r. izpomenila na ustrelitev in se je izvršila dne 2. novembra t. l. — Z isto sodbo je bil obsojen trgovec Alojzij Rasberger na 15-letno težko poostreno ječo zaradi hudo delstva proti vojni moči države v smislu § 327. (V. k. z.).

Minister za zunanje stvari baron pl. Burian je odpotoval dne 9. t. m. zvečer v Berlin.

Morilec orožnikov prijet. Martin Zupet, morilec orožnikov je že prišel v roke zasledovalcem. Ujeli so ga dne 5. novembra t. l. ob pol 9. zjutraj na nekem hribčku pri Buličih v Žumberku (Hrvatsko) in ga ob 1. uri popoldne pripeljali v Metliko k okrajnemu sodišču, od koder so ga potem ob 4. popoldne odpeljali v Ljubljano. Obstrelil ga je mlad fant in ga pogodil tako, da ni mogel naprej. Ranjen pa ni prehudo. Našli so pri njem dva revolverja, zlato uro, več srebrnih ur in zlatih prstanov in mnogo drugih prstanov.

Znanega morilca orožnikov, Štruklja, išče sedaj po hribih od Zidanega mosta do Novega mesta 400 vojakov, ki so napravili kordon okoli tega ozemlja. Pravijo, da je bil Štrukelj na vseh Svetnikov večer na Mirni, kjer je na piščalko žvižgal pred Šmalcovo hišo in tolkel po vratih, pa mu niso odprli. Drugega morilca Zupeta so v soboto zvečer pripeljali v Ljubljano in je sedaj v bolnišnici deželnega sodišča. Ranjen je v roko in v glavo. Obstrelili so ga kmetje z lovsko puško. Zupet pripoveduje, da ima njegov tovariš Štrukelj devet otrok in da je ločen od svoje žene živel z neko drugo žensko v Trstu.

Najvišje cene za meso in slanino v Trstu je te dni določila oblast in so enake kakor zadnje določene najvišje cene za meso in mast v Ljubljani. Te cene pa ne veljajo za sveže goveje meso iz inozemstva, ki je te dni zopet dospelo v Trst in se prodaja po 4 K 96 vin. do 5 K 52 vin. kg s priklado.

Zopet ceno meso v Gorici. Preteklo soboto smo imeli zopet nekaj cenega mesa. Prodajalo se je to pot po 2 K 40 vin. kg v mesnici pred magistratom. Meso je bilo »žalibog« malo, ker granata je ubila samo eno kravo, a bilo je temveč občinstva, ki je želelo porabiti to krasno priliko. Redar je imel res delo, predno je uredil vse te ljudi, da se niso preveč pahal. Se razume, da ljudje komaj čakajo, da se povrne taka prilika. Je pač vojna, kaj hočemo.

Nočno delo delavk v rudništvu. V zmislu zakona z dne 26. decembra 1911, drž. zak. št. 237, določa, da ne smejo opravljati nočno delo v rudništvu žene in dekleta. Ministrstvo za javna dela je pa dne 9. oktobra izdalo sporazumno z ministrom za notranje stvari sklicujoč se na cesarsko naredbo z dne 10. oktobra 1914, drž. zak. št. 274, s katero pooblašča c. kr. rudniška glavarstva, da smejo na prošnje posameznih rudniških posestnikov dovoljevati izjemo vsled zaradi vojne nastalih razmer tistim podjetnikom, ki dobavljajo kurivo za vojne potrebe. Ta izjema dovoljuje nočno delo za odrasle žene in dekleta, če bi se imel obrat omejiti zaradi pomanjkanja moških delavcev.

Uradno priporočilo zvišanja draginskih doklad. C. kr. rudniški revirni urad v Teplicah na Češkem je izdal na rudniške uprave okrožnico, v kateri priporoča zvišanje draginskih doklad. Okrožnica pravi, da so večja podjetja spričo silne draginje dovolila k prejšnjim dokladam še nadaljnjih 20 vinarjev. Okrožnica nujno priporoča, da se dovoli draginjska doklada po vseh obratih, če se še ni dovolila. Priporoča dalje, da se dovolijo delavcem večji predujmi za nabavo zimске obleke in drugih živlenskih potrebščin. Končno poziva okrožnica, da podjetja sporoče revirnemu uradu do 3. novembra 1915, kaj so ukrenila. — Inicijativo je izdalo ministrstvo za javna dela na podjetnike, ki je imela le delni uspeh; zato je revirni urad obnovil nasvet.

Cenitev vsled vojne povzročene škode. Da se po vojaštvu na nepremičninah povzročena škoda čimprej poravnava, je 5. armadno etapno poveljstvo sledeče odredilo: 1. Prijavljeno škodo naj dotično vojaško krdelo s sodelovanjem županstva takoj na lici mesta potom mirne poravnave uredi. Škodo, ki znaša nad 100 kron, mora odobriti 5. A. E. K. 2. Če se poravnava ne da doseči, je škodo, če le mogoče, po dveh zapriseženih cenilcih, oziroma vsaj po dveh nepristranskih možeh dognati in s posebnim izkazom prijaviti politični oblasti. 3. Ta potem te izkaze s sodelovanjem davčne oblasti pregleda. 4. Če znaša napravljena škoda v eni občini več kakor 500 kron, jo je treba komisijselno dognati. K tej komisiji je povabiti tudi kako v bližini se nahajajočo vojaško osebo s posredovanjem etapnega postajnega poveljstva. Na ta način pregledani izkazi se potem pošljejo c. in kr. 5. armadnemu etapnemu poveljstvu, ki nato odškodovancu prizna primerno odškodnino. 5. Če se oškodovanec ne zadovolji s priznano mu odškodnino, stopijo v veljavo določila § 33. o vojnih dajatvah, po katerih oškodovanec lahko svoje zahteve pisмено ali ustmeno naznani pristojnemu županstvu tekom šestih mesecev od dneva, ko je bilo v zmislu § 2. razglašeno, da se je dolžnost vojaških dajatev končala. 6. Kdor poskusi dobiti odškodnino za škodo, katere v resnici ni imel, ali kdor bi za že poravnano škodo še enkrat zahteval odškodnino, tistega se bo za poskušeno, oziroma izvršeno goljufijo kazensko zasledovalo.

Vojni dobiček firme Krupp. Delniška družba Krupp razdeli 12 odstotno dividendo ter je napravila 86.400.000 kron čistega dobička, prejšnje leto pa 39.900.000 kron. Družba je določila večje zneske za socialno skrbstvo in vojno pomoč svojim nastavlencem. Razentega ustanovi s 23.700.000 kronami splošno ustanovo za rodbine z mnogimi otroki padlih ali poškodovanih bojnikov.

Glavni občni zbor »Češke sladkorne industrijske družbe«, ki je ena največjih podjetnic v sladkorni industriji, je bil 22. septembra. Družba izkazuje v prvem vojnem letu 2.062.890 K čistega dobička, reci in beri dva milijona dvainšestdesettisoč in osemstodevetdeset kron!! Čisti dobiček je razdelila ta družba tako-le: Gospodje upravni svetniki sodobili 206.289 K. Lansko leto so dobili le 131.436 K. Letos je pa draginja in ne morejo ti reveži izhajati z navadno nagrado mirnih let. Namesto šeststotne dividende kakor lansko leto dobe letos v vojnem letu — zopet zaradi splošne draginje — 12 in polodstotno dividendo. Svojim uradnikom so dali lansko leto 40.614 K nagrade, letos za 35.000 K več. Torej vidiš, da so blagih src. Za vojnoscrobovalne namene so žrtvovali 15.000 kron. Koliko? Ne, stopetdesettisoč ali en milijon, ne, enostavno petnajsttisoč kron. Ostalo je še 761.601 K, ki so jih prepisali na nov račun. Bogato žetev so spravili gospodje sladkorni baroni. Nič ne dvomimo, da bodo pripovedovali o žetvi vojnega leta svojim vnukom kakor o najboljši vseh let. Delavec, tudi ti si zapomni, da so bili v vojnem letu ljudje, ki niso ne orali, ne sejali, a so bogato želi.

Avstrija in Nemčija. Tretje vojno posojilo se je sijajno obneslo. Podpisanih je bilo več kakor 4015 milijonov kron. To je uspeh, ki ga skoro ni bilo pričakovati. Skupaj sta Avstro-Ogrska pri treh vojnih posojilih dali državi za vojno 12.000 milijonov kron. Nemčija je tudi najela tri vojna posojila in ta so vrgla 30.000 milijonov kron. Da bi kdo iz tega razločka med uspehi vojnih posojil v Avstro-Ogrski in v Nemčiji ne delal napačnih sklepov, naj

opozorimo, da ima Nemčija 14 milijonov več prebivalcev, kakor Avstro-Ogrska, da se ceni celokupno imetje prebivalstva v Nemčiji na 360.000 milijonov mark, celokupno premoženje avstro-ogrškega prebivalstva pa na 130.000 milijonov mark. Premoga se je v zadnjem mirnem letu pridelalo na Nemškem 1910 milijonov meterskih stotov, pri nas pa 180 milijonov, železa so izdelali na Nemškem 192 milijonov meterskih stotov, pri nas pa še ne 25 milijonov. Nemčija je izvozila v tuje dežele za 19.000 milijonov mark svojih izdelkov, Avstro-Ogrska pa za 6500 milijonov, v hranilnicah je bilo v Nemškem pred vojno naloženih 20.000 milijonov mark, pri nas pa le 10.000 milijonov, nemške železnice so imele 3500 milijonov mark dohodkov, naše pa le 1568 milijonov. Vzlic temu je Avstro-Ogrska za vojno posojila dobila 40% tega, kar Nemčija in kaže to, da je uspeh vojnega posojila pri nas res velikanski.

Vojni davek princa Koburškega. Dunajska »Arbeiter-Zeitung« posnema po »Neues Pester Journal«, kako hitro je bil pripravljen Koburški princ na plačilo davka. V zmislu novega zakona morajo namreč plačati zvišani davek vsi oni, ki imajo več kakor 20.000 K letnih dohodkov. Med prizadetimi je tudi princ Filip Koburški, ki poseduje poleg obsežnih zemljišč tudi veliko palačo v Budimpešti. Davčna komisija je na podlagi 3 milijonskih dohodkov predpisala davek. Ker se je temu visokorodnemu gospodu dozdevalo, da je preveč obdavčen, je vložil po svojem zastopniku proti odmeri ugovor. V tem ugovoru poudarja, da je član cesarske hiše in da mu vsled tega ni potreba plačevati davka. Ko se mu je pa dokazalo, da je le v sorodu s cesarsko hišo, je zgihlal, da se ga je obdavčilo le za 300.000 K letnih dohodkov. Značilno je, da se je prvič branil, drugič pa zgihlal, da plača princ davek namesto od 3 milijonov le od 300.000 kron dohodnine.

Mnogo jih trpi na zaprtju pa se ne menijo za to. Na to bi pa morali paziti, zakaj kdor redno ne opravlja potrebe, postane otožen, truden in jezljiv, len in kri se mu počasi pretaka. Ne jemljimo pa želodec slabeče, čreva dražeča odvajalna sredstva, marveč le Fellerjeve želodec krepeče, nedražljive, voljno odvajalne rabarbarne kroglice z znamko »Elza-kroglice«. 6 škatlic pošlje franko za ceno 4 K 40 vin. lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatrž št. 334 (Hrvaško). Ta dobra zdravila bi morala biti vedno pri hiši. Ob enem se lahko naroči tudi Fellerjev bolečine hladeči fluid iz rastlinskih esenc z znamko »Elza-Fluid« (12 steklenic 6 K franko).

Svetovni pregled.

4015 milijonov kron tretjega avstrijskega vojnega posojila podpisanega. C. kr. kor. urad poroča dne 9. t. m.: Do zdaj se je pri podpisovanju tretjega avstrijskega vojnega posojila dosegla vsota 4015 milijonov kron. Končna številka se šele dožene, ko se izdelajo izredno številne, deloma še dohajajoče prijave, ki dohajajo zadnje dni poštanim uradom. Poleg tega se še postopa o mnogih, pravočasno prijavljenih podpisov, ki še iz formalnih razlogov, ker manjkajo oblastvena potrdila pri udeležbi zakladov itd., niso rešena.

Iz zgodovine Niša. Niš je znan že iz rimskih časov. Naissius je bilo eno izmed najvažnejših križišč mesijsko-traškega cestnega omrežja. Vsled svoje izvrstne zemljepisne lege je bil tudi v vojaškem oziru velikega pomena, zato je bil utrjen. Tukaj je premagal Klavdij II. Gote in re-

šil Rim velike nevarnosti. Konstantin Veliki je sezidal v Naissiu krasna poslopja. Čeprav je veljal kot neosvojljiv, so ga vendar osvojili Huni s pomočjo napadalnih strojev in ga popolnoma uničili. Leta 480. je zopet sezidano mesto bilo plen novih napadov narodov. Cesar Justinijan je mesto sicer zopet sezidal, ali kmalu nato so prišli Obri in okoli leta 540. Slovani, ki so prodrli proti Bizantu. Leta 987. je osvojil mesto bolgarski car Simeon, potem ko je potolkel Grke pri Mesenbriji. Leta 1072. so prodrli Ogrji do Niša. Kmalu nato zopet grško, je padlo mesto l. 1185. v srbske roke. Leta 1196. je tamkaj premagal cesar Isaak Angelus Stjepana Nemanjo, leto pozneje je bilo mesto bolgarsko, in od takrat je bilo to mesto neprehoma jabolko prepira med Bulgari in Srbi. Za časa križarskih vojsk so v Nišu križarji navadno počivali. Tam skozi sta šla tudi cesar Friderik I. in cesar Balduin I. — Ko so udrli Turki v jugoizhodno Evropo, je prišlo mesto, potem ko so bili Srbi na Kosovem polju premagani, v turške roke. Po zmagoslavni bitki pri Belgradu leta 1689. so se Turki pri Nišu ponovno postavili v bran proti cesarskim četam. Mejni grof Badenski napade turško vojsko in jo premaga. Proti koncu zmagoslavne vojne leta zadenejo cesarsko vojsko velike nesreče, katere so bile vzrok, da je izgubila vse osvojeno ozemlje. Leta 1790. pade Niš kljub junaški brambi Starhemberga v turške roke. Ko so se pa v začetku preteklega stoletja pričele srbske vstaje in upori za svobodo, so poizkusili Srbi napasti Niš pod vodstvom Štefana Sindjelića, ali so bili tepeni. Ker so se okolišni prebivalci pridružili ustaji, je razpisal paša za tamošnje kraje davek, s pomočjo katerega je iz lobanj ubitih Srbov postavil na cesti, ki vodi v Carigrad, grozen spomenik. Do leta 1876. je ostal Niš kljub ponovnim poizkusom Srbov, da ga osvoje, turški. Šele dve leti pozneje pade trdnjava po junaški brambi pod vodstvom poveljnika Halil paše, v srbske roke. V srbsko-bulgarski vojski kakor tudi v drugi balkanski vojski je bil Niš središče srbske vojske. Odkar pa je avstrijska vojska prekoračila Donavo in Savo, je postal Niš glavno in prestolno mesto Srbije.

Kruševac, ki so ga zasedle nemške čete, leži v dolini zapadne Morave, 2 km zapadno od izliva Rašine, ter šteje okrog 10.000 prebivalcev. V mestu se nahaja gimnazija, poljedelska šola, tu je sedež okrajnih političnih in sodnih oblasti »okrug« Kruševac. V srednjem veku je bil Kruševac prestolnica srbskega carstva. Tu je gospodoval car Lazar do nesrečne bitke na Kosovem polju leta 1389. in še zdaj bdijo nad mestom razvaline njegovega gradu. Iz Lazarjeve dobe je tudi kruševska glavna cerkev. Leta 1428. so se Turki polastili mesta in so spremenili Lazarjevo cerkev v mošejo. Do leta 1833. je ostal Kruševac turška last. Blizu mesta stoji spomenik Kosovske bitke, ki so ga odkrili leta 1904.

Kdaj bi morala ententa udariti na Balkan. »Petit Parisien« prinaša članek, ki bi moral iziti že pred več tedni, pa ga je cenzura prepovedala. V članku je rečeno, da bi ententa že v začetku letošnjega leta morala krepko udariti na izhodu. Če bi tedaj Srbi vdrli na Hrvatsko in v Slavonijo, bi to imelo nepreračunljive posledice, toda Srbe bi bilo treba podpirati. Briand je predlagal, naj se pošlje ekspedicijski zbor v Solun. Francozi bi tedaj lahko dali 150.000 mož. Svoj predlog je Briand podpiral s tem, da Rusi stoje v Karpatih in da se Rumuni ne bodo pomišljali vpasti na Sedmograško. — Grška bi bila najbrže marširala z entento in

tudi Italija bi se bila torej pridružila ententi, kakor se je pa to dejansko zgodilo. V takih okoliščinah bi se Bulgarija ne bila upala nastopiti proti zaveznikom. Briand je prepričal večino ministrskega sveta, nasprotovalo je 5 ministrov. Končno pa se je slišal ugovor, da vlada ne more storiti tako važnega koraka, dokler ne vpraša generala, katerega pa list ne pove (menda Joffreja). Nato so pa ta načrt opustili in šli za Angleži pred Dardanele.

Rumunski socialisti so se sešli v Bukarešti dne 8. t. m. k svojemu četrtemu kongresu.

Nova faza svetovne vojne. »Kölnische Zeitung« poroča po »Courantu« o razmotrivanjih norveškega kapitana Worregarda, vojnega poročevalca v rusko-japonski vojni, ki presoja sedanjo veliko dramo na Balkanu z višjega vidika. Vsled prodiranja centralnih držav na Balkanu, je vojna sedaj v pravem pomenu besede svetovna vojna. Države so razprostrle meje vojnega ozemlja daleč čez Evropo. Cilj vojne je, uničenje angleške svetovne države. Nemci stoje na Napoleonovem stališču, ki je videl glavno središče angleške sile v Egiptu. Če se posreči centralnim državam, polastiti se Sueškega prekopa, je prerezana življenska žila angleške svetovne sile. Kako resno presoja četverozveza položaj, kako obupno mu stoji nasproti, dokazujejo nesoglasja, ki se pojavljajo pri vladah Francoske, Anglije in Italije. Medtem, ko se četverozveza razgovarja in ne pride niti do polovičarskih dejanj, delujeta centralni državi.

Novo grško ministrstvo. Ko je Venizelosa stranka izrekla v zbornici vladi nezaupnico, je ministrski predsednik Zaimis odstopil. Njegov naslednik je Skuludis. Novi grški ministrski predsednik je porabil prvo priliko, da poudari svoje »zele dobrohotno« stališče napram četverozvezi. Ta sladkorček naj osladi ententi grenko dejstvo, da bo Grška tudi vnaprej ostala nevtralna. Zdi se celo, da iščeta tako Venizelos kakor kralj nekako izhodišče iz kritične situacije, ki je nastala vsled zadnjih dogodkov v zbornici in Zaimisove demisije. Kralj se hoče izogniti novim volitvam. To mu je tem lažje mogoče, ker poteče čez 10 dni trimesečno jesensko zasedanje parlamenta; po preteku tega časa dovoljuje ustava odgoditev zbornice. In res je zbornico kratkoma odgodil. Temu načrtu se baje tudi Venizelisti ne protivijo in zato ni izključeno, da nastane v grški politiki daljša doba notranjega premirja. Novi ministrski predsednik Skuludis je star mož. Rojen leta 1840. na otoku Kiosu je bil dolga leta v Carigradu trgovec, pozneje se je dal izvoliti v grški parlament in je bil leta 1897. za časa turško-grškega konflikta zunanji minister. V poznejših letih se ni pečal več z dnevno politiko. Pač pa ga je poslala grška leta 1913. poleg Venizelosa in dr. Streita kot delegata k londonski mirovni konferenci. Skuludis ne pripada nobeni grški stranki, ima pa dobre zveze z vsemi vodilnimi politiki in tudi z Venizeloso stranko. To je bilo morda mero-dajno, da je kralj Konstantin baš njega poklical na krmilo. Ni izključeno, da bo Venizelos zavzel napram Skuludisu podobno stališče, kakor napram Zaimisu, ko je leta prevzel vlado. Italijanski listi so skrajno nezadovoljni z razvojem položaja na Grškem. »Corriere« piše: Parlamentarni manever Venizelosa ni zunanje-političnega postopanja Grške prav nič premenil. Likvidiral je marveč zadnje iluzije. Grški narod je ostal v očigled nove krize popolnoma ravnodušen ter smatra skoraj Venizelosa za nevarnega človeka. Venizelosi pristaši so le parlamentarci, pa

tudi ti pristaši se izgubijo, ako bo zbornica razpuščena. Venizelos bo Skudulisa v parlamentu podpiral.

Ruska vlada se bistveno ni spremenila. Sasonov je ostal. Odstopil pa je Krivošejn.

Prorokovanje Leva Nikolajeviča Tolstega o svetovni vojni. Zdaj se je šele izvedelo, da je Lev Tolstoj v letu svoje smrti pripovedoval, kaj se mu je prigodilo, ko je razmišljal o prihodnji usodi Evrope. V duhu je videl žensko, počivajočo na morju človeškega življenja, na čelu je imela trak z napisom »komercijalizem«, dočim je držala v rokah tri plamenjce, predstavljajoče vojno, hinavščino in pravico močnejšega. Tolstoj je smatral to vizijo za napoved bližajočega se svetovnega požara in je o tem zapisal: Veliki vihar se bo začel leta 1912, na jugoizhodu Evrope, in se bo leta 1914, razrasel v splošno katastrofo. Od tega časa bo Evropa v plamenu. Leta 1915, stopi na svetovni oder nov Napoleon. Vojaške vzgoje ne bo imel, a zmogel bo, obvladati Evropo do leta 1915. Konec katastrofe bo pomenil za Evropo začetek nove politične dobe. Vse države sveta se bodo združile v veliko zvezo. Sedanjih cesarstev in kraljestev ne bo več, in bodo le štiri velike plemenske skupine: Tevtoni, Latinci, Slovani in Mongoli. Po letu 1915, bo tudi na verskem polju velik preobrat. Mogočen reformator bo povzdignil človeštvo in namesto monoteizma postavil panteizem. Tolstega prorokovanje končuje z naznanilom, da vstane sredi 20. stoletja iz latinskega plemena pesniški genij, ki bo ves svet očistil. Narodi bodo po njegovem vplivu postali modrejši in pametnejši, premagali bodo komercijalizem in se povzpeli na višjo stopnjo razvoja.

Za cesarstvo na Kitajskem. »Times« poročajo iz Pekinga 5. t. m.: Večina provincije je glasovala za ustanovitev monarhije z Juanšikajem kot cesarjem, ne da bi bilo slišati od kod nesoglasja. Japonski poslovodja je obiskal zunanje ministrstvo, da si izprosi pojasnila glede odgovora, ki ga je sporočila Kitajska na ponovni skupni nasvet Japonske, Rusije in Anglije, da naj počaka z izpremembo vlade. Kitajska vlada je izjavila, da smatra za nemogoče, če se noče izpostaviti nemiro, ustaviti gibanje, ki se je razvijalo dve leti in sedaj dozoreva. Vlada z dežele nima nikakih vznemirljivih poročil.

Bakreni rudniki v Bulgariji, Srbiji in Mali Aziji. Zelo važno vojno blago v sedanjih svetovni vojni je baker. To kovino smo v Avstriji le v najmanjši meri pridobivali doma ter smo jo uvažali iz Amerike. Ko nam je bil dovoz odrezan, so se morali pritegniti stari kovinski predmeti vseh vrst, da se pokrije potrebščina bakra za vojsko. Sedanji preokret v balkanski vojni, ki nam obeta skorajšnjo neposredno zvezo z Bulgarijo in Turčijo nam odvarja nove dobavne vire za baker. Bulgarija ima namreč bogate bakrene rudnike, ki so se doslej le malo izkoriščali in dajali na leto približno 70.000 ton bakra. Razen tega ima Bulgarija tudi veliko svinčenih in cinkovih rud. Najvažnejši rudnik je v Vraci v zapadni Bulgariji, ki daje na leto 5000 ton bakra. Na Bulgarskem so tudi velike množine starega bakra, ker imajo Bulgari veliko veselje zlasti za bakreno posodo in orodje vseh vrst. Bogati bakreni rudniki so tudi v Srbiji in ravno te dni so se Bulgari polastili rudnika pri Zajčarju, ki daje vsako leto 7000 ton bakra. Bogate bakrene rudnike pri Majdapeku in Šabcu so pa osvojile avstrijske čete. Turčija ima znatne bakrene rudnike v Mali Aziji, ki se pa ne izkoriščajo zadostno. V Mali Aziji so se pečali s kopanjem bakra iz davne davnine. Tako se nahaja mnogo

starih rogov na obrežnem ozemlju Trapezunta, ki so sedaj večinoma opuščeni. Najvažnejši rudnik je v Arghana-Maden v vilajetu Diarbekr ob izviri Tigrisa. Ti bakreni skladi so znani že mnogo stoletij ter zavzemajo površino 20 kvadratnih kilometrov. Nedavno je sklenila turška vlada z nemškimi interesi pogodbo za velike dobave rude v očiščenem stanju. Potezali so se za baker tudi angleški in ameriški podjetniki, a bili odbiti. Ker se cenijo tamošnje zaloge na 12 milijonov meterskih stotov, bo zadostno preskrbljeno za potreščine bakra zaveznih vojsk.

Sveća vojska v Aziji. Iz Carigrada poročajo: Perzija in Afganistan sta se pridružili sveti vojski. Rusija in Anglija nameravata tja poslati veliko vojakov, kar je Srbe, ki željno pričakujejo pomoči, zelo razljutilo. Tudi v Beludžistanu in v Indiji se širi vstaja.

Sueški kanal v Egiptu je jel silno skrbeti Angleže. Turčija ima tam blizu zbranega precej vojaštva, a nedostajalo ji je municije in težkih modernih topov. Sedaj je pot preko Carigrada odprta in osrednji državi utegneta vse to poslati v Egipt. Angleži so najbrže poslali v ta namen lord Kitchenerja v Orient, ker upajo, da bo ta poznavalec Orienta kos preteči nevarnosti.

Strašna nesreča. V Peabodyju v ameriški državi Massachusetts je nastal v šoli požar in je zgorelo 19 dečkov in deklic, ravno toliko jih je pa bilo ranjenih. V šoli je bilo 700 otrok. Naenkrat je nastala eksplozija in iz nje požar.

Naročajte list „Delavec“.

Fellerjev dobrodejni, poživljajoči fluid iz rastlinskih esenc z zn.

„ELSA-FLUID“

za mečeče

izmivanje grla

12 steklenic 6 K. lekarnar E. V. Feller, Stubica, Elzatr št. 334 (Hrvaško).

Nad 100.000 zahvalnih pisem. 1a.

Vestnik organizacij.

Obvestilo unijskega načelstva.

Do 31. oktobra niso za mesec septembra obračunale naslednje skupine in vplačevalnice v južnih revirjih:

Revir **Ljubno:** Trieben, Bleiberg, Rajbl, Kreuth, Köflach, Grünbach in Grilenberg.

Revir **Trbovlje:** Idrija, Hrastnik.

Prosimo funkcionarje imenovanih skupin, da obračunajo s centralo vsak mesec do dne 15. Prav sedaj je jako važno redno poslovanje. Isto velja tudi za člane.

Izdajatelj Ivan Mlinar.

Odgovorni urednik Viktor Zore.

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Konsumno društvo za Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo

1915/16

Spoštovani zadružniki in zadružnice!

Vabimo Vas s tem na

redna članska zborovanja in na občni zbor.

Članska zborovanja bodo:

- 20. novembra za Glince in Rožno dolino na Glincah v Ameriki ob 8. uri zvečer.
- 21. „ za Jesenice in Savo pri Werglesu ob 3. uri popoldne.
- 27. „ za Sodno ulico in Krakovski nasip pri Perlesu ob 8. uri zvečer.
- 28. „ za Javornik in Koroško Belo pri Hkavcu ob 3. uri popoldne.
- 29. „ za Šiško v Šiški ob 8. uri zvečer.
- 30. „ za Vodmat pri Pavšku na Martinovi cesti ob 8. uri zvečer.
- 5. decembra v Tržiču pri Pelarju ob 3. uri popoldne.

Dnevni red povesod:

- 1. Računsko poročilo.
- 2. Volitev delegatov in namestnikov.
- 3. Predlogi in nasveti.

Občni zbor delegatov se vrši

8. decembra 1915

v restavraciji južnega kolodvora v Ljubljani.

Začetek ob 2. uri popoldne.

Dnevni red:

- 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
- 2. Poročilo o računih za leto 1914/15.
- 3. Poročilo nadzorstva.
- 4. Volitev 3 članov načelstva.
- 5. Volitev 4 članov nadzorstva.
- 6. Poročilo o izvršeni uradni reviziji.
- 7. Sklepanje o bilanci in čistem prebitku.
- 8. Prememba pravil § 48, 1. odst.
- 9. Predlogi in nasveti.

Predlogi, ki se naj razpravljajo na občnem zboru, se morajo izročiti načelstvu najmanj 8 dni poprej.

Načelstvo.

Nadzorstvo.

ta je prijatelj naš pravi,
Ki nas krepi,
Da smo čvrsti in zdravi?

Želodčni likér „FLORIAN“ ne slabi in ne omami, ampak daje moč in veselje do dela!

Varujte se

ponaredbi!

Pristni „FLORIAN“ se dobi edino od Rastlinske destilacije „FLORIAN“ v Ljubljani.

Postavno varovano.

Rudarski koledar za leto 1916

izide v kratkem. Cena v platno vezanem izvodu 1 krono, po pošti 10 vinarjev več. Naroča se pri upravi „Delavca“ in pri zaupnikih.

UČITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA, Francišanska ulica šte. 6.
registrirana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila za shode in veselice.

Letne zaključke

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur, muzikalij itd.

Stereotipija. Litografija.

Žepni koledar za delavce sploh in prometne nameštence za leto 1916

dobe sodrugi v kratkem pri zaupnikih in vsi, ki so naročili koledarje pri upravi lista „Delavca“ po pošti. Kdor naroči več kot 10 koledarjev dobi popust.

Okrajna bolniška blagajna v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4, prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	1/211—1/21		Turjaški trg št. 4 v okr. bol. blag.
Dr. Rohida Ivan splošno zdravljenje	11—12	2—3	Dalmat. ul. št. 3, pritlič.
Dr. Bock Emil očesne in ušesne bol.	10—12	2—3	Frančišk. ul. št. 4. pritličje
Dr. B. Ipavic	10.—12. dop.		Mestni trg.
Dr. Kraigher Alojzij	1.—3 pop.		Poljanska cesta 18/1.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico); brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj do 1. popoldne.

S pritožbami se je obračati do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelstvo.

Ivan Jax in sin, Ljubljana

Dunajska cesta šte. 17

priporoča svojo bogato zalogo

šivalnih strojev
in stroje za pletenje
(Strickmaschinen)
za rodbino in obrt.

Vozna kolesa. Pisalni stroji Adler.

Ceniki se dobe zastoni in franko.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Za člane:
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Rudolf Repič, Št. Vid pri Zatični	od 9. do 11. ure	V sodnem okraju Višnjagora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Vojaški čevlji

za častnike in
moštvo

se dobe v vsaki množini v zalogi tovarne

Peter Kozina & Ko.

Ljubljana,

Breg šte. 20.